

да върнем **пълната** забрана

Коалиция за живот без
Тютюнев дим

Coalition for Life Without
Tobacco Smoke

ПРЕДЛОЖЕНИЯ

от Сдружение „България без дим“ и Коалиция за живот без
Тютюнев дим

за промени в текста на ЗИД на Закона за здравето

(Предлаганите промени са посочени в шрифт *Italic*, **Bold** и са подчертани, а текстовете, които се предлага да отпаднат са зачеркнати.)

§ 4. Член 56 се изменя така:

„Чл. 56. Забранява се тютюнопушенето в закритите обществени места, **както и в обособените работни места.**

~~(2) По изключение се допуска тютюнопушене в обособени самостоятелни помещения, разположени в сградите на летищата.~~

~~(3) Министерският съвет определя с наредба изискванията, на които трябва да отговарят обособените самостоятелни помещения по ал. 2.”~~

Алинеи 2 и 3 да отпаднат

§ 5. Член 56а се изменя така:

„Чл. 56а. Забранява се тютюнопушенето на следните открити обществени места:

1. училищните терени;
2. дворовете на училищата и ученическите общежития;
3. дворовете на детските ясли, детските градини и местата, където се предоставят социални услуги за деца;

4. детските площадки за игра, обществените паркове и градини в населените места;

5. откритите спортни обекти;

6. спирките на обществения транспорт.“

§ 6. Членове 56б и 56в се отменят.

.....

§ 14. В чл. 218 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „чл. 54 или чл. 56” се заменят с „чл. 54, 56 или 56а”, думите „50 до 100 лв.” се заменят с „300 до 500 лв.” и думите „100 до 300 лв.” се заменят с „500 до 1000 лв.”.

2. В ал. 2 думите „300 до 500 лв.” се заменят с „1000 до 1500 лв.” и думите „500 до 1500 лв.” се заменят с „1500 до 3000 лв.”.

3. В ал. 3 думите „500 до 1500 лв.” се заменят с „3000 до 5000 лв.” и думите „3000 до 10 000 лв.” се заменят с „5000 до 10 000 лв.”.

4. Алинеи 4-6 се изменят така:

.....

§ 15. Член 218а се отменя.

§ 16. Член 231 се изменя така:

„Чл. 231. (1) .....

(2) Нарушенията по чл. 218, ал. 1-6 се установяват с актове, съставени от държавни здравни инспектори от регионалните здравни инспекции, ~~и/или~~ от държавни здравни инспектори от Министерството на здравеопазването, от контролните органи на инспекцията по труда, от контролните органи на областните дирекции по безопасност на храните, от полицейските органи, от лица, определени от кметовете на общините. Наказателните постановления се издават съответно от директора на регионалната здравна инспекция, ~~съответно~~ от министъра на здравеопазването, от изпълнителния директор на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, от директора на дирекция „Инспекция по труда“, от директора на областната дирекция по безопасност на храните, от директора на областната дирекция на Министерството на вътрешните работи, от кметовете на общините или от оправомощени от тях длъжностни лица.

(3) Актове по чл. 218, ал. 1-6 могат да се съставят и от представители на обществеността и неправителствени организации,

преминали необходимото обучение и оправомощени от министъра на здравеопазването с правата по чл. 37, ал. 2 от Закона за административните нарушения и наказания. Наказателните постановления се издават от директорите на регионалните здравни инспекции по мястото на извършване на нарушението.

§ 17. В § 1 от Допълнителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. ....
2. Точка 38 се ~~отменя.~~ Да не се отменя.
3. Създава се т. 39:

.....

Преходни и заключителни разпоредби

§ 22. Разпоредбите на § 4, 5, 6, 15, 16 и § 17, т. 2 влизат в сила от 1 юни 2012 г.

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на ..... 2011 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

МОТИВИ

за направените предложения от Сдружение „България без дим“ и Коалиция за живот без тютюнев дим

Тютюнопушене в обособени работни места

Съгласно чл. 8 от Рамковата конвенция за контрол на тютюна и Препоръката на Съвета на Европейския съюз от м. ноември 2009 г. е особено важно да се защити здравето на лицата, пребиваващи на закрити обществени места, на закритите работни места и в обществения транспорт от вредното въздействие на тютюневия дим. В съществуващите досега текстове на чл. 56 от Закона за здравето винаги са били изброявани „закритите обществени места, включително обществения транспорт и закритите работни помещения“. С промяната, приета от 41-то Народно

събрание на 21.05.2010 г. и публикувана в ДВ бр. 42 от 2010 г., транспортните средства за обществен превоз са включени в определението за „обществени места“, а за „обособените работни места“ е дадено самостоятелно определение, посочено в т. 38 от Допълнителната разпоредба. **С настоящите промени се предлага т. 38 от Допълнителната разпоредба да отпадне, с което обособените работни места в помещенията, където работникът или служителят полага труда си или до което има достъп във връзка с изпълняваната работа, ще останат незащитени от влиянието на тютюневия дим** или тази законова редакция ще породи неясноти в тълкуването, които могат да доведат до положения, противоречащи на целта на Закона. Работните помещения са местата, където човек пребивава всеки ден по 8 часа и които не може да променя по свое желание. Ежедневното излагане на вредното въздействие на тютюневия дим може сериозно да застраши здравето му.

Тютюнопушене в летища

С настоящия законопроект се предлага по изключение да се допусне тютюнопушене в обособени самостоятелни помещения, разположени в сградите на летищата. Според нас това е едно отстъпление от „пълната“ забрана, за което няма логично обяснение. **Съгласно действащото законодателство на българските летища не се допуска тютюнопушене и нищо не налага в настоящия момент това да се разрешава.** Българските летища са крайни дестинации (за отлитане или кацане) и няма транзитни полети, които да налагат пътници да чакат определен полет 5-6 или повече часа, особено когато не разполагат с транзитни визи и не могат да напуснат пределите на сградата на летището. За пушачите са предоставени условия за пушене на открито преди да се качат или след като слязат от самолета. **В мотивите към предложения законопроект няма обяснение какво налага тази промяна.**

Тютюнопушене на открити обществени места

За първи път се предлага освен в закрити обществени места **да се забрани тютюнопушене и на открити обществени места, основно свързани с престой на открито на деца, която забрана ние подкрепяме напълно.** Съществуващи научни изследвания дават основание тези места да се допълнят с детските площадки за игра, обществените паркове и градини в населените места, откритите спортни обекти и спирките на **обществения транспорт.**

Това са места, в повечето случаи също свързани с отдиha на децата, където те следва да бъдат защитени от влиянието на тютюневия дим на

недобросъвестните им родители или случайни възрастни-пушачи. Освен това трябва да се ограничава възможността пушачите да стават пример за подражание на децата. Доказателствата сочат, че **„излагането на открито за 1 час на дим от няколко цигари от близко разстояние (1-2 метра) може да доведе до излагане сравнимо с присъствието в задимено заведение в продължение на час“** (Klepeis et al., 2007: http://exposurescience.org/pub/preprints/Klepeis_OTTS_Preprint.pdf). Това е установено в проучване от изследователски екип от Университета в Станфорд и е публикувано в журнал на Асоциация за управление на въздуха и замърсяването - американска професионална организация, която в продължение на над 60 години се занимава с модерни научни изследвания по въпроси, свързани с околната среда.

В страните на Европейския съюз забрана за тютюнопушене на детски площадки за игра има в Чехия, Унгария, Латвия, Полша, Португалия, Словения, Испания, Швеция.

Същите са мотивите и за забрана на тютюнопушенето в градините и парковете в населените места. Това се места за отдих, където човек отива, за да диша чист въздух, а не такъв, в който ще има над 4000 вредни вещества, от които 67 обявени за канцерогенни. В Литва по решение на общинските съвети може да бъде забранено тютюнопушенето в паркове, на площади и други открити публични места. В Латвия това ограничение в паркове и площади е въведено за определени зони. Във Финландия е забранено тютюнопушенето на събития, които се провеждат на открито и има места за публика.

Непосредствената близост, при която е поставена публиката по време спортни събития, ни дава основание също да настояваме **да се забрани тютюнопушенето по време на спортни състезания или тренировки, независимо, че са на открито**. Такава забрана има Чехия, Латвия.

Призивът на Световната здравна организация за „Олимпийски игри без тютюнев дим“ се реализира още от Зимните олимпийски игри в Канада през 1988 г. И през 2012 г. при провеждането Летните олимпийски игри в Лондон се предвижда местата за публиката, за които са закупени билети, да бъдат свободни от тютюнев дим, като това представлява около 102 хектара от територията на олимпийския парк. Забрана за тютюнопушене имаше и на летните олимпийски игри в Пекин през 2008 г. Ще бъде забранено тютюнопушенето и на всички стадиони, където ще се провеждат мачовете от Европейското първенство по футбол през 2012 г. в

Полша и Украйна. По време на първенството ще бъдат забранени освен тютюнопушенето и продажбата и промоцията на тютюневи изделия.

Спирките на обществения транспорт са места, където се налага да се чака определено време на ограничено пространство и където тютюневия дим на пушачите влиза в контакт с всички, стоящи на спирката. Забрана на тютюнопушенето на спирките има въведена в Унгария, Полша.

Според нас следва да се забрани тютюнопушенето навсякъде, където непушачът е принуден да бъде в близост с пушач на ограничено пространство.

Прилагане и контрол по спазване на законодателството

Основен недостатък при мерките за ограничаване на тютюнопушенето на обществени места, **винаги е бил контролът по спазването на тези мерки**, независимо дали за пушачите са определяни зони, самостоятелни помещения или друг вид ограничения. Колкото и да са били по численост държавните здравни инспектори през годините, те не са в състояние да оказват ефективен контрол по всяко време и на всяко място. **С настоящия законопроект не се предлагат промени в тази насока, като се предвижда увеличаването на тази численост само с държавните здравни инспектори от Министерство на здравеопазването, които са ограничен брой.**

Според нас със Закона за здравето трябва да се възложат правомощия на по широк кръг контролни органи, за да може да се постигне по-ефективен контрол.

От 1999 г. здравните инспектори не извършват контрол в промишлените предприятия, като и на другите работни места, ако те не са обекти с обществено предназначение, посочени в Закона за здравето. По този начин контролът за спазване изискванията за забрана на тютюнопушенето на работните места не се осъществява навсякъде, а в много обекти въобще няма такъв контрол. **Инспекторите в Главна инспекция по труда, включително и тези към 21 дирекции „Инспекции по труда“, няма да бъдат особено затруднени при извършването на проверките по спазване изискванията за безопасност при работа, да санкционират и тези, които нарушават изискването за тютюнопушене на работното място.**

С приемането на Закона за българската агенция по безопасност на храните, контролът в заведенията за хранене и развлечение се осъществява от инспекторите от областните дирекции по безопасност на храните. Подобно на контролните органи на инспекцията по труда, при

извършването на проверките в заведенията, те ще имат възможност да санкционират както физическите, така и юридическите лица, които нарушават разпоредбите на чл. 56 от Закона за здравето.

Независимо, че в чл. 48 от Закона за здравето е записано, че органите на Министерството на вътрешните работи, другите държавни и общински органи и ръководителите на ведомствата, организациите, физическите и юридическите лица са длъжни да оказват необходимата помощ и съдействие на държавните здравни инспектори при упражняване на правомощията им, това на практика се осъществява доста трудно и бавно. Съответно в чл. 6, т. 11 от Закона за Министерство на вътрешните работи също е записано „оказване на съдействие на други държавни органи“. Въпреки, че има практика да се организират съвместни проверки, те не са регулярни, като основно се използват за контрол на заведенията през нощта. Значително затруднение изпитват **държавните здравни инспектори, които нямат право да изискват документ за самоличност, който е необходим за съставяне на акт на физическо лице.** Тъй като в чл. 8 от Закона за МВР се казва, че „Други дейности на МВР могат да се възлагат само със закон.“ **предлагаме на полицейските органи да бъде дадена възможност да съставят актове по чл. 218 самостоятелно, като наказателните постановления се издават от директорите на областните дирекции на МВР.** Такъв прецедент има с чл. 46 от Закона за закрила на детето, където е посочено: „Нарушенията по чл. 45, ал. 1 - 4 се установяват с акт от полицейските органи, а наказателното постановление се издава от директора на областната дирекция на Министерството на вътрешните работи или от оправомощено от него длъжностно лице.“. Колкото и да ни се иска да не се намесва полицията при контрола на тютюнопушенето, той няма да бъде ефективен, особено в началото, докато се утвърди забраната.

С въвеждането на забрана за тютюнопушене на открити места се налага **да се дадат правомощия и на определени лица, упълномощени със заповед от кметовете на общините.** Това ще даде възможност да се разшири кръга от контролните органи, особено в малките населени места, където държавните здравни инспектори нямат възможност да осъществяват контрол редовно.

В чл. 37, ал. 2 от Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН) е посочено, че „Актове могат да съставят и представители на обществеността, ако са овластени за това с нормативен акт.“ Във връзка с това предлагаме **да се даде възможност на лица от неправителствени**

организации, които желаят и които са специално обучени и оправомощени със заповед от министъра на здравеопазването, също да съставят актове по чл. 218 от Закона за здравето. Това значително ще разшири възможностите за контрол. Наказателните постановления по тези актове ще бъдат издавани от директорите на регионалните здравни инспекции по мястото на нарушението.

Такъв подход е посочен и в т. 45 „Мобилизация и ангажимент на общността“ от Приложението към Препоръката за среда без тютюнев дим на Съвета на Европейския съюз от 24.11.2009 г., в която се казва „По тази причина законодателството за среда без тютюнев дим следва да посочи, че членовете на обществеността могат да подават жалби, и да оправомощи всяко лице или неправителствена организация да предприема действия за налагане спазването на мерките, регулиращи излагането на вторичен тютюнев дим.“

Една от дейностите, включени в проекта „Да върнем пълната забрана“ е обучението на такива доброволни сътрудници, за които ще бъде издадено ръководство, и съответно знанията им ще бъдат проверявани. Може би контролът по спазване забраната за тютюнопушене на обществени и работни места и обществения транспорт ще даде възможност да се утвърди тази практика и текста на чл. 37, ал. 2 от ЗАНН няма да бъде само на книга.